

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

II. Quomodo relationes ab essentia, ac inter se, & à personis distinguantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

appellat voculam *duas*; & sic cum non sint à parte rei distinctæ, vt patebit dubio seq. non sunt etiam à parte rei plures, adeoque nec à parte rei *duæ*. Aut appellat ipsas solum relationes; & illas nemo vtique negauerit esse à parte rei; sicut nemo negat, esse à parte rei in Deo hæc duo attributa sapientiam & misericordiam; licet à parte rei non sint distincta: id quod Sanctus Thomas cit. quæstione 32. articulo 2. & supra quæstione 28. articulo 4. expressè docet; & cum eo alij communiter omnes. Neque plus dicit Caietanus loco citato, quam non esse duas realiter siue secundum rem, ita scilicet vt à parte rei sint distinctæ, de quo dubio sequenti.

DV BIVM II.

An, & qua ratione relationes diuina ab essentia, & inter se, atq; à personis distinguantur.

S. Thom. 1. p. q. 28. a. 3. & 4. & q. 40. a. 1.

Suppositis ijs, quæ de attributorum distinctione generatim docuimus disput. 2. quæst. 2. res breuiter absolui potest.

1. Assertio I. Relationes diuina nullo modo à parte rei, seu ante operationem intellectus, distinguuntur ab essentia diuina. Hæc assertio est contra duas falsas sententias. Prima est Gilberti Porretani Episcopi Pictauiensis, qui vt cum Sancto Thoma hic quæstio. 28. artic. 2. & communi Doctorum rectè notauit Suarez libro quarto, capite secundo, plane aliquando docuerat, relationes distingui ab essentia non solum formaliter vel modaliter, siue ex natura rei, vt putauit Vasquez disput. 120. capite 1. sed realiter, vt res à re; ne videlicet simul eadem res diceretur & generans, & genita; eademque seipsam genuisse. Quocirca etiam negabat has propositiones, Deus est essentia diuina, Deus est sua sapientia; accipiendo nimirum vocabulum Deus pro persona, vt videre est ex ijs, quæ verbatim refert ipsemet Vasquez loco citato. Quo sensu etiam non malè, nec falsò Alensis 1. p. quæst. 68. memb. 5. articulo 6. Bonauentura in 1. d. 33. quæst. 1. alijque Scholastici, atque ipsemet Sanctus Thomas hic quæst. 28. artic. 2. ita referunt Gilberti sententiam, vt dixerit, relationes in diuinis esse velut extrinsecus affixas, non inherentes diuinæ essentiæ; vt cunque Vasquez loc. cit. existimet sententiam Gilberti non rectè ab eis intellectam.

2. Secunda sententia est, relationes, adeoque proprietates personales (quas relationes etiam esse patebit dubio 5.) distingui ab essentia diuina, ante omnem intellectus operationem, non quidem tanta distinctione, quanta solet esse inter res duas omnino condistinctas; sed qualis esse solet inter rem & modum eius; quæ distinctio dici solet modalis, siue latius ex natura rei. Ita Durandus in 1. dist. 33. quæstione 1. & d. 24. quæstione secunda, & in 3. d. 1. quæstione 2. qui etiam eam distinctionem vocat *realem* latè, scilicet vt condistinguitur adæ-

quatè contra distinctionem rationis. Idem vniuersim de attributis diuinis sensisse communiter existimatur Scotus in 1. d. 2. quæstione quarta & 7. & d. 4. quæstione octaua, prout eum etiam intellexerunt Gregorius de Valentia quæst. 13. p. 1. & Vasquez disputatione 120. capite 2. tamen si Scotus nunquam eam distinctionem vocauit *realem*; sed *formalem*, vel ex natura rei. Imo quæst. 7. vocat *virtualem*, & negat esse *realem actualem*, & tandem docet, posse vocari rationis. Eodem ferè modo de relationibus comparatis ad essentiam loquitur Ockam in 1. q. 1. Marfilus q. 6. Gabriel in 1. d. 2. art. 1. & art. 3. dub. 3. alijque Nominales apud Suarez libro 4. cap. quarto, num. 2. qui proinde existimat, Scotum, & istos fortè à communi re ipsa non dissentire.

Sed quicquid sit de hoc, contra vtramque sententiam, pro certo habendum est, quod in assertionem dictam, vt cum Sancto Thoma hic quæstione vigesima octaua, articulo secundo, & quæst. 39. articulo primo, & quæstione octaua, de potentia habet communis ac certa omnium, tam veterum aliorum, quam recentiorum sententia apud citatos; adeo vt etiam prior illa sententia Gilberti in fide erronea, & re ipsa hæretica censetur; etsi Gilbertus, quod pertinacia abfuerit, nunquam ideo fuerit hæreticus existimatus, vt videre est apud citatos.

Alteram vero sententiam Durandi Vasquez loco citato, quia putat à Gilberti sententia non differre, consequenter existimat non minus quam Gilberti errorem, fuisse damnatam; Gregorius autem de Valentia quæstione decima tertia p. 1. & alij communiter iudicant, parum esse fidei consentaneam.

4. Probatur assertio primum ex Scripturis iam etiam superius relatis quæstione 1. dubio octauo. Ioann. 10. versu 30. *Ego & Pater vnum sumus*; Et 1. Ioann. 5. versu 7. *Hi tres vnum sunt*; nimirum in essentia. Secundo probatur autoritate Ecclesiæ: Nam in Concilio Remensi sub Eugenio III. ex instituto damnata fuit opinio Gilberti: qui eam quoque ibidem, citra pertinaciam, retractauit, presente Sancto Bernardo, qui multa etiam contra eundem scripsit sermone 80. in Cant. & libro 5. de considerat. In eodem Concilio definitum fuit, personam esse diuinam substantiam, & Deum, & Deitatem; & relationem etiam esse Deum; item tres personas esse vnã diuinitatem, & vnãquamque proprietatem esse Deum, vt videre est in actis eius Concilij, & fusè prosequuntur Baronius tomo duodecimo, & Vasquez cit. disp. 120.

5. Præterea in Concilio Lateranensi cap. *Damnatum*, de summ. Trinit. & Fid. Catholic. definitur, non esse in Deo quaternitatem, seu quaternarium numerum rerum; ibidemque asseritur, tres personas esse vnã rem, esse vnã essentiam & substantiam. Et in fine dicitur; *Id quod est Pater, est Filius, & Spiritus sanctus, idem omnino*. In Concilio quoque Florentino sessione 25. in declaratione fidei à Græcis etiam approbata, hæc verba leguntur: *Ne ipsam eandem substantiam re, non autem sola ratione ab hypostasis & personis*

differre

differre credere videamur. Quod etiam habetur
 scilicet 17. 18. & 19. Atque ex eodem Concilio
 Florentino loc. cit. & Tolerano II. ac XI. defu-
 mitur receptum illud Theologorum axioma: *In*
divinis omnia sunt unum, ubi non obuiat relationis op-
positio. Idem tradidit Boëtius loco citato, assert.
 2. & Damascenus libro primo, de fide capite vn-
 decimo, ubi ait, *tres personas secundum omnia idem*
esse, excepta oppositione relationum. Quod etiam fre-
 quenter docent alij Patres, apud citatos.

6 Tertio probatur ratione. I. Quia omnis
 eiusmodi distinctio ante operationem intelle-
 ctus, earum rerum, quæ sunt in vnaquaque
 persona diuina, pugnat cum simplicitate eius-
 dem Dei, definita in Concilio Lateranensi cap.
 Firmiter, de sum. Trinit. Est enim vera compo-
 sitio in Deo, si personalitas seu relatio, vilo mo-
 do ante operationem intellectus distinguitur ab
 essentia; quia vnitur cum essentia, vt distinctum
 quid ab ipsa, sicuti in creaturis accidit: secus
 est de personis ipsis comparatis inter se; nam sic
 non vniuntur ad constituendum vnum; & ideo
 non componunt: si vero comparentur ad essen-
 tiam, in illa habent summam vnitatem, atque
 adeo simplicitatem, citra vllam distinctionem à
 parte rei, vt suo loco dictum. II. Quia si talis
 entitas est quiddam à parte rei distinctum à diu-
 nitate, seu essentia diuina, necesse est, esse quid-
 dam creatum; quicquid enim Deus non est, crea-
 tura est; quæ est ratio Sancti Thomæ hic citata
 quæstione vigesima octaua, articulo secundo.
 III. Quia alias personalitas in DEO non erit
 essentialiter, nec dici poterit. DEVS; nec
 Paternitas, aut etiam Pater vere dici posset diu-
 nitas; sicut in humanis Petrus non est humani-
 tas, sed homo; nec suppositum natura.

7 Obijciunt pro sententia Durandi. De eodem
 in re prorsus indistincto non possunt simul affir-
 mari contradictoria de extremo reali, puta pro-
 ducere, & non producere; quorum illud dicitur
 de persona, & non de natura diuina.
 Item, communicari re ipsa conuenit
 natura Patris, non autem personalitati vt
 sic; hanc enim formaliter propriè Filio non
 communicat.

8 Ad hæc & alia similia respondetur, ea pro-
 priè non esse contradictoria; quia sunt de re
 virtute seu eminenter multa, nec eodem mo-
 do in vtraque propositione accepta; vnde suffi-
 cit ad ista distinctio virtualis, vt dicitur. Plura
 quæ huc referri possent, dissoluimus supra quæ-
 stione 1. dub. 4.

Assertio I. I. Relationes ab essentia differunt
 ratione. Ita omnes Scholastici cum Sancto
 Thoma hic quæstione 28. articulo secundo, ex-
 cepto Aureolo in 1. d. 2. part. 3. articulo quarto,
 cui tribui solet contrarium, quia dicit, *non esse a-*
lium conceptum essentia à proprietate: quod tamen
 nulla ratione potest intelligi; ea enim, quæ for-
 mali conceptu differunt, & de quibus contradi-
 ctoria simul affirmari possunt, necesse est ratione
 saltem distingui.

9 Assertio III. Relationes ab essentia propriè
 distinguuntur sola ratione, & quidem vtius, &

seu abstractè cognoscentis tantum. Prima pars
 est communis Sancti Thomæ hic quæstione vige-
 sima octaua articulo secundo, aliorumque Theo-
 logorum. Ratio patet ex dictis: quia quæ ratio-
 ne differunt, & in re nullo modo differunt, non
 nisi ratione differunt. Idem expressè habetur in
 Concilio Florentino loco citato, idque ob con-
 sensum tot Græcorum & Latinorum Patrum, iu-
 re magnæ autoritatis esse debet; licet directè
 non sit definitum. Secundam partem tradunt
 Capreolus in 1. d. 8. quæst. 4. art. 3. Molina hic
 quæst. 28. art. 2. disput. 3. Suarez libro 4. cap. 4.
 num. 17. Vasquez disp. 118. cap. 2. contra Hen-
 ricum quodlib. 5. quæst. 1. Durandum in 1. d. 2.
 quæst. 3. num. 20. & Torrem hic quæst. 28. a. 2.
 disp. 2. dub. 3. qui docent, etiam à Deo & beatis
 ita distingui posse; quod de beatis etiam admitte-
 re videtur Caietanus quæst. 13. a. 4. Ratio asser-
 tionis est. Quia hoc est alicuius imperfectionis,
 intelligere ea, quæ non sunt à parte rei distincta,
 velut distincta; adeoq; ratione distinguere; quan-
 doquidem hoc fieri non potest, sine pluribus &
 inadæquatis conceptibus, tamen negandum mi-
 nimè sit, Deum quoque & beatos hanc distinctio-
 nem à nobis factam cognoscere, sicut vniuer-
 sim de attributis diuinis diximus, disputatione 2.
 quæstione 2.

Assertio IV. Relationes seu proprietates per-
 sonales magis distinguuntur ratione, quam alia-
 pleraque, quæ in diuinis ratione itidem distin-
 guuntur. Ita communis, quam tuerentur & de-
 clarant Torres quæstione 28. articulo 2. disput. 1.
 part. 2. Molina ibidem cit. disput. 2. Suarez li-
 bro 4. cap. 4. numero 15. Vasquez disput. 117.
 cap. 3. & disput. 121. cap. 5. Albertinus tomo 1.
 princ. 7. coroll. 1. num. 20. aliter tamen & aliter.
 Torres, Molina, Suarez, & ferè Albertinus, ex
 communi ita explicant, quia aliquando quæ-
 dam ratione distinguuntur solum, quia pro arbi-
 trio concipientis diuerso conceptu, verbi gratia,
 subiecti & prædicati, vnum & idem prorsus concipitur,
 absque omni fundamento in re. Vt cum
 dico, Petrus est Petrus, ubi distinctio fieri dicitur
 per rationem absque fundamento in re. Quando-
 que res vna est, sed distinguitur tamen ratione,
 cum fundamento in re, eò quod pluribus æqui-
 ualeat à parte rei distinctis; siue hoc fiat solum
 per respectum & comparisonem ad creaturas;
 quomodo pleraque attributa diuina, quæ scilicet
 operationem aliquam immanentem non respi-
 ciunt, inter se & ab Essentia diuina distinguuntur,
 vt omnipotentia, æternitas, immensitas,
 simplicitas, & perfectio Dei, &c. siue hoc fiat etiam
 comparatione plurium, quæ formaliter sunt
 in ipso Deo; quomodo distinguuntur relationes
 ab essentia; quandoquidem re ipsa sunt plures re-
 lationes in Deo, & plures personæ. Talis etiam
 distinctio est inter voluntatem & intelle-
 ctum diuinum; fundata nimirum etiam in plu-
 ralitate personarum; è quibus à parte rei vna so-
 lum per intellectum, altera per voluntatem pro-
 cedit, ex dictis quæst. præced. Oppugnat hunc
 modum explicandi variam distinctionem ratio-
 nis Vasquez loco citato, & aliam ipse adfert;

sed cui satisfecimus supra disp. 2. quæst. 2. dub. 3. ubi hac de se plura.

11

Affertio V. Ea distinctio rectè vocari potest rationis ratiocinata, seu virtualis ex natura rei. Ita communis Doctorum: & *virtualem* ex communi vocant Caietanus quæst. 32. art. 2. Gregorius de Valentia passim; præsertim quæstione 13. punct. 1. Molina quæst. 28. art. 2. d. 2. Suarez lib. 4. cap. 4. & Albertinus loc. cit. Terminum *ex natura* rei addit Molina, & approbat Suarez numer. 15. qui tamen alteram appellationem *rationis ratiocinata* videtur preferre, & simul totam quæstionem de modo loquendo ita resoluit: *si semel, inquit, concedatur, in re ipsa non esse actualem distinctionem inter relationes essentiam, neque etiam in re ipsa personalitatem esse proprium modum, quatenus à vera entitate distingui solet, in alijs solum esse differentiam in locutione; siue illa distinctio vocetur rationis, siue formalis* (quo tamen modo non vult appellari Molina) *siue virtualis, aut fundamentalis. Nam ad hanc distinctionem omnia suo modo conveniunt; & ideo à quolibet illorum denominari potest. Proprie tamen, & ad tollendam æquivocationem, dicetur rationis ratiocinata.* Ita Suarez, qui rectè addit: non simpliciter appellendam ex natura rei, nisi cum addito *virtualis, seu fundamentalis.*

12

Ex quibus sumitur ratio: quia *rationis ratiocinata* vocari solet distinctio rationis, quæ habet fundamentum in re: *virtualis* rectè dicitur, ut significetur, non esse quidem aliquam actualem distinctionem ante operationem intellectus, esse tamen adeo eminentis entitatis ea, quæ re ipsa unum sunt, ut ea ipsa entitas ob suam infinitatem, & illimitatam perfectionem, æquivaleret & identificetur pluribus re distinctis; quod in nulla creatura entitate accidit. Additur, *Ex natura rei*, ut significetur, distinctionem eiusmodi virtuales, æquivalere, seu potius eminenter continere, actualem ex natura rei, qualis esse solet inter naturam & hypostasim creatam.

13

Vbi tamen notandum, discrimen esse inter virtuales distinctionem, & distinctionem rationis, si formaliter & proprie loquamur: quia virtualis distinctio, non est aliqua distinctio vera & actualis seu formalis; sicut quod eminenter, seu virtute tale est, verè, actualiter, & formaliter tale non est: significat tamen fundamentum, quod est in re ipsa ad distinctionem rationis faciendam. Vnde etiam est ante operationem intellectus, non minus quam ipsum fundamentum; quod est, ut diximus, singularis eminentia ipsius rei, quæ vnite continet ea, quæ in creaturis diuisa sunt. Rationis autem distinctio, cum sit actualis distinctio per rationem facta, proprie non est ante operationem intellectus, ut tradit etiam Sanctus Thomas hic quæstione vigesima octava, articulo primo. Plura supra disputatione secunda, quæstione 2. & dubio tertio.

14

Affertio VI. Comparando vero ipsas relationes reales personarum inter se; ex quatuor relationibus realibus, quas in Deo esse diximus, vnaquæque quidem realiter distinguitur ab ea, quæ ipsi realiter opponitur; puta Paternitas à Filia-

tione; & Spiratio (actiua) à processione; at vero tres tantum sunt inter se mutuo ac vicissim realiter distinctæ; nimirum Paternitas, Filiatio, & processio, seu spiratio passiva. Ita sentit Sanctus Thomas quæstione vigesima octava, articulo tertio, & quæstione 32. articulo tertio ad 3. & est communis Doctorum, contra Durandum in 2. dist. 13. quæstione secunda, qui docuit, spirationem actiuam realiter distingui à Paternitate & Filiatione: pro qua sententia Gregorius de Valentia quæstione 6. p. 2. citat etiam Heruæum, quodlib. 7. & Dionysium Carthusianum in prim. d. 27. quæstione 1. Sensus autem est, non quod ex quatuor relationibus aliqua sit, quæ à nulla ex illis quatuor realiter distinguitur: semper enim ab vna altera opposita realiter distinguitur, ut dictum; sed quod vna sit, quæ non distinguitur realiter ab omnibus & singularibus.

15

Et verò oppositas relationes eiusmodi inter se realiter distingui est de fide, ut bene notauit Vasquez in commentario eiusdem articuli; non solum quia id ex personarum distinctione necessario colligitur, ut dicemus, sed etiam quia id per se etiam definitum est. Nam in cap. *Firmiter*, de sum. Trinitat. & fid. Catholic. dicitur: *Hæc sancta Trinitas secundum communem essentiam indiuisa, secundum proprietates personales discretæ.* Et in Concilio Toletano XI. *Hæc ergo sancta Trinitas, quæ vnus etiam verus est Deus, nec recedit à numero, nec capitur numero: in relatione enim personarum numerus cernitur; in diuinitate vero substantia, quid enumeratum sit, non comprehenditur. Ergo hoc solo numero careat, quod in se sunt.* Idem habetur ex Boetio, Damasceno, locis supra citatis, & Anselmo libro de process. Spiritus sancti, capite secundo, ex quibus etiam, ut dictum, habetur receptum illud axioma, *In Deo omnia esse vnum, vbi non obuiat relationis oppositio.*

16

Ratio vero est manifesta. Quia ut rectè Sanctus Thomas; relatiua oppositio (intellige secundum terminos reales) non potest esse, nisi inter realiter distincta: at vero inter relationes diuinas, si vnaquæque cum opposita sibi comparatur, est relatiua oppositio, cum hæc necessario ac intrinsecè consequatur ipsas relationes sibi correspondentes; neque dubium, terminos esse reales, puta realem paternitatem, realem filiationem, &c. ex dictis, Ergo: &c.

17

Ratio secunda partis, quam speciatim tradunt Sanctus Thomas quæstione trigesima secunda, articulo tertio, & quæstione quadragesima, articulo primo ad 1. Egidius in 1. d. 27. articulo 1. quæst. 1. Richardus dist. 28. articulo 1. quæst. prima. Capreolus d. 13. quæstion. 1. art. 2. Scotus ead. d. 13. quæstion. vn. Marsilius in 1. quæstion. 30. articulo 4. dub. 2. Caietanus, & alij Thomistæ, ac recentiores citat. quæstio. 32. articulo 2. item Gregorius de Valentia quæstio. 6. punct. 2. sumitur ex citato axioma Theologico. Quia relationes non possunt inter se realiter distingui, quæ non sunt aut formaliter, aut virtualiter (ratione originis) oppositæ: at vero spiratio actiua,

nullo

nullo modo nec formaliter, nec virtualiter, opponitur Paternitati & Filiationi, sed potius ex parte principij illas supponit, vt suo loco dicemus q. 4. è contrario spiratio passiuæ, etsi formaliter v. sic non opponatur Paternitati & Filiationi; opponitur tamen illis virtualiter, & ratione originis, quia à Patre & Filio est origo Spiritus sancti, quasi fundans eiusmodi relationem. Accedit, quod in Concilio Lateranensi cap. *Damnatus*, definitur, non esse quaternitatem rerum in Deo. In quem sensum etiam Athanasius epist. ad Epictetum scripsit, *pudenda hæresis esse, quaternitatem villo modo pro Trinitate inducere*. Denique sequeretur ea relatione spirationis actiuæ constitui distinctam personam, nempe spiratorem, quia relationibus constituantur personæ, vt dicitur: ac si constitutiui est distinctum, etiam constitutum est distinctum. Qua de causa etiam loc. cit. Gregorius de Valentia oppositam sententiam erroneam, aut errori proximam censet.

18 Obijcitur primò. Multiplicato inferiori, etiam multiplicatur superior: atqui relatio realis est quiddam inferius ad rem seu entitatem: Ergo illa quadrifariam multiplicata, etiam res toties multiplicabitur; ac proinde in Deo erunt quatuor res. Ob quam etiam causam Ockam & Gabriel in 1. d. 7. quæst. 1. existimant, non posse dici esse quatuor relationes in Deo. Sed falluntur contra communem S. Thomæ loc. cit. & Scoti in 1. d. 1. 3. quæst. 1.

19 Respondeo igitur, hoc argumentum posse fieri in omni materia, vbi plura sunt distincta ex natura rei tantum, non realiter. Ad propositum verò negatur minor, vniuersim loquendo; quia res propriè non est quiddam superius per modum vniuersalis seu predicabilis ad relationes illas, quas negauimus realiter distinctas, velut plura particularia, sed vnum quiddam reipsa commune & inclusum in ipsis. Eadem enim realitas seu entitas est tam relatio spirationis actiuæ, quam relatio Paternitatis & Filiationis. Aliter respondet Vasquez q. 28. a. 4. n. 15. variari scilicet appellationem, & propterea non multiplicari superius multiplicato inferiori; quod latius prosequitur disp. 121. num. 24. Sed prior responsio videtur planior.

20 Obijcitur secundo. Si spiratio actiuæ, quatenus relatio, est realis, & realiter distincta à processione, sequitur esse in Deo relationem aliquam realem per resultantiam, nimirum illam ipsam relationem spirationis actiuæ: Siquidè nulla causa est, cur directè & per se eiusmodi relatio realis in Deo existat, cum numerus & distinctio personarum iam aliunde per paternitatem, filiationem, atque superadditam originem spirationis actiuæ sufficienter constet: at vero consequens est absurdum; esse in Deo relationem realem per resultantiam; tum quia id, quod ad Esse rei alterius resultat, videtur habere esse imperfectum, nec per se subsistens, sed ab altero dependens: tum quia hac ratione sequeretur, Filium non habere spirationem actiuam communicatam à Patre, quod videtur repugnare Concilio Florentino in literis vniuersionis, in quibus dicitur; *Patrem communicare Filio*

omnia, quæ habet, præter Esse Patris. Tum denique quia hac ratione sequeretur, Patrem & Filium aliquid accipere quodammodo à Spiritu sancto: Ergo spiratio actiuæ nec est realiter distincta à processione, nec omninò realis relatio in Deo.

Ad hoc argumentum respondet Albertinus cit. tom. 2. predicamento Ad aliquid coroll. 6. num. 7. negando sequelam. Ad probationem respondet, Patrem & Filium non satis distingui à Spiritu sancto per solam originem; cum origo tantum sit quodammodo via ad distinctionem, non formale & principale distinctiuum personarum, vt dicitur. Et quamuis hac ratione virtus & relatio spirandi sit prius origine in Patre, quam in Filio, quia Pater eam habet ex se, Filius autem per communicationem à Patre, non tamen ideo Spiritus sanctus prius procedit à Patre, quam à Filio; siquidem prius intelligendus est actus generandi Filium, & postea actus communis spirandi exercitus ab utraque persona. Ita Albertinus loc. cit. verum cum Pater & Filius sint vnum principium Spiritus sancti, cumque Spiritus sanctus simul & semel eadem relatione referatur ad vtrumque, non videtur satis posse intelligi, relationem actiuæ spirationis, prius esse in Patre, quam in Filio.

Respondeo igitur ad argumentum cum Henrico Gandauensi quodlib. 5. q. 9. & Suarez lib. 5. cap. 8. num. 7. concedendo sequelam, nimirum relationem spirationis actiuæ, secundum rationem nostram quodammodo resultare, aut concipi resultantem ex origine tam actiuæ, quam passiuæ spirationis: idque plane consentaneum est S. Thomæ q. 40. a. 2. & 4. Tum ob dictas causas, maxime ne relatio illa prius sit in Patre, quam in Filio, si ea per se Filio à Patre communicaretur. Tum quia relatio spirationis actiuæ simul ratione est cum relatione spirationis passiuæ, quæ tamen secundum rationem nostram nullo modo est prius in Spiritu sancto, quam relatio spirationis actiuæ sit in Filio, vt patet. Ad primum Respondeo, imperfectiones illas sequi ex natura rerum creaturarum, ob terminorum imperfectionem, ex quibus est resultantia. Ad 2. dico, etiam relationem actiuæ spirationis communicari Filio, non quidè directa productione, seu comproductione, sed eo modo, qua potest communicari, hoc ipso, quod communicatur illi ipsa natura & vis spirandi, quam mediante actione spirandi sequitur, nostro intelligendi modo, relatio spirationis actiuæ. Ad tertium respondeo, proprie nihil accipere à Spiritu sancto, quia spiratio tam actiuæ, quam passiuæ, secundum rationem, prior est personæ Spiritus sancti in suo esse constituta, vt dicitur dub. 5. & 6. nec verò Spiritus sanctus habet quicquam, quod non acceperit à Patre & Filio.

Assertio VII. Comparando denique Relationes cum personis, certum est, eas etsi realiter differant, à personis, quibus relatiue opponuntur, tamen secundum rem idem prorsus esse cum personis, quibus attribuuntur, in quibus tamen iuxta nostram concipiendi modum rectè nihilominus esse dicuntur, cum ad hoc sufficiat distinctio rationis cum virtuali in re. Ita S. Thomas q. 40. a. 1.

ex communi, contra Præpositiuum, qui cum negaret nomina abstracta propriè Deo conuenire, negauit proprietates seu relationes esse in personis; cum potius dicendum sit esse personas, non in personis.

24 Ratio assertionis est quoad primam partem. Quia ex dictis quæstion. 1. personæ realiter differunt à personis, non ratione essentia, aut perfectionis absolutæ, sed ratione relationum, quibus inter se opponuntur. Ergo necesse est, ipsas etiam relationes realiter differre à personis, quibus mediata vel immediate opponuntur, vt paternitatem à Filio; Filiationem à Spiritu sancto &c.

Ratio secundæ partis est. quia sicut inter essentiam & relationem nulla est oppositio relatiua, ita nec inter personam & relationem eidem inexistentem; puta inter Patrem & paternitatem. Accedit, quod relatio idem est cum essentia, & essentia idem cum persona; ergo cum alioqui, vt dictum, nulla sit inter personam & relationem oppositio, consequens est, etiam personam & relationem eidem inexistentem, à parte rei idem prorsus esse. Denique cum persona sit aliquid vnum constans essentia & relatione, si relatio à paternitate differret, sequeretur personam esse aliquid compositum; quod est absurdum.

25 Ratio tertiæ partis est. Quia relatio ad personam comparata, habet se iuxta nostrum concipiendi modum, quasi per modum formæ & proprietatis personalis ad suppositum: Ergo rectè dicitur esse in persona; à qua, ob dictam causam, vtique ratione differt, & virtualiter; cum forma seu differentia suppositalis seu personalis in rebus creatis, vtique à parte rei differat à persona.

26 Assertio VIII. De relationibus non possunt absolute & sine addito prædicari participia & verba notionalia; V. G. paternitas generat, aut paternitas est generans; etsi prædicentur de personis. Ita S. Thomas cit. quæst. 40. a. 1. ad 3. ex communi. Ratio est. Quia tametsi personæ & relationes ipsæ inexistentes secundum rem idem sint, differunt tamen secundum modum significandi: personæ enim sunt, & significantur vt supposita; proprietates autem, non vt supposita, sed vt formæ suppositorum: Ergo participia & verba notionalia non possunt absolute & sine addito de relationibus prædicari: Consequentia probatur. Quia participia & verba notionalia significant actus notionales, actus autem suppositorum sunt, & de his prædicantur, non de formis, quæ vt sic actiua non sunt; esto idem sint cum suppositis: quia in his propositionibus, in quibus agere seu actio in actu exercito absolute prædicatur, ad veritatem non sufficit verificatio in sensu identico, sed requiritur, vt veræ sint in sensu formali, vt dictum q. 1. dub. 7. & dicitur rursus dub. 5. Dixi absolute non posse prædicari, quia cum addito benè dici potest. paternitas est res generans, vt in simili de Essentia dictum cit. q. 1. dub. 7.

D V B I V M III.

Vtrum relationes personarum in Deo, sint de essentia, ratione & conceptu diuinitatis, de quibus ea in abstracto formaliter prædicatur; & an vicissim Essentia diuina sit de ratione & conceptu relationum.

Ad S. Thom. 1. p. q. 28. 2. 2.

T Ametsi ex dictis constet, relationes esse ratione distinctas ab essentia, dubium tamen restat, vtrū non in ratione & conceptu adæquato essentia includantur, vel contra; seu vicissim alterū ad rationem alterius quouis modo pertineat; cū etiam inter ratione distincta vnum possit esse de ratione & conceptu alterius, sicut definitio de ratione definiti; superius de ratione inferioris; pars de ratione totius, &c.

Et quod ad priorem partem quæstionis attinet, est triplex Doctorum sententia. Prima vniuersim affirmat, attributa etiam relatiua, adeoque relationes esse de quidditate, essentia, ratione, & conceptu ipsius diuinitatis. Ita Thomistæ quidam recentiores apud Suarez li. 4. c. 5. & tribuitur Caietano hic q. 28. artic. 2. & quæst. 39. a. 1. & videtur consentire Gregorius de Valentia quæstion. 13. pun. 1. Citatur etiam S. Thomas hic q. 28. a. 2. ad 3. cum ait, in perfectione diuini esse omnia includi.

Secunda sententia est, relationes seu attributa relatiua esse de ratione seu conceptu Essentia; quare si in propositionibus seruetur sensus formalis, de essentia in abstracto formaliter non prædicari. Ita vniuersim de attributis diuinis sentiunt Ariminenis & Capreolus in 1. d. 8. Vasquez disp. 119. c. 2. & alij citati disp. 2. q. 2. dub. 5. particulatim autem de attributis relatiuis, quæ quid sit de absolutis, ita docent Henricus Gandauensis quodlib. 5. q. 6. Egidius in 1. d. 34. a. 2. Argentina ibidem, Ferraricensis 2. cont. gent. cap. 9. vbi ait: Paternitas non est de conceptu diuinitatis, etiam si prout in se est, concipiatur. Idem docent Torres quæst. 28. artic. 2. & Molina eodem artic. 2. disp. 4. & disp. 6. conc. 3. & 4. & Suarez hic lib. 4. capit. 5. qui tres tamen de attributis absolutis oppositum docuerunt, vt suo loco dictum. Idem planè docet S. Thomas quæst. 33. art. 3. ad 1. vbi ait; in Deo communia includi in intellectu propriorum, (nimirum personarum); at non è conuerso: sicut Deus est de conceptu Patris, sed non contra. Et q. 8. de potentia a. 2. dicit istam propositionem, Essentia est Paternitas, non esse per se. Et 3. part. q. 3. a. 4. dicit, nostrum intellectum intelligere posse bonitatem, & alia attributa essentialia, non intellecta paternitate, & Filiatione.

Tertia sententia est Albertini tom. 1. princip. 7. coroll. 1. dub. 2. qui distinguendo ait, Relationes siue diuinae (distributiue intelligit) siue collectiue sumptas, non esse de essentia Dei; ne communicata essentia cogamur admittere etiam

commu-